

a) impactul măsurilor fiscale aprobate pe parcursul anului bugetar, ulterior adoptării legii bugetare anuale, inclusiv cu privire la creșterea gradului de conformare fiscală voluntară și la creșterea veniturilor fiscale;

b) impactul măsurilor bugetare aprobate pe parcursul anului bugetar, ulterior adoptării legii bugetare anuale, asupra cadrului macroeconomic general, evoluției Produsului Intern Brut și asupra criteriilor de convergență fiscal-bugetare.”

4. La articolul 45, partea introductivă se modifică și va avea următorul cuprins:

”Art. 45 – În termen de cel mult 5 luni de la încheierea exercițiului bugetar, ministrul finanțelor prezintă în ședință comună a comisiilor de buget finanțe ale Camerei Deputaților și Senatului și publică pe site-ul propriu un raport cu privire la execuția bugetară finală, care va include:”

Art. LIII - Legea învățământului preuniversitar nr. 198/2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 613 din 5 iulie 2023, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. La articolul 16, alineatul (1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Unitățile de învățământ de stat au personalitate juridică, dacă se organizează și funcționează, după caz, astfel:

a) cu minimum 500 de elevi;

b) cu minimum 500 de elevi, preșcolari și/sau antepreșcolari;

c) cu minimum 250 de preșcolari și/sau antepreșcolari;

d) cu minimum 200 de antepreșcolari;

e) cu minimum 300 de elevi, în cazul unităților de învățământ postliceal

f) cu minimum 50 de elevi sau minimum 50 de elevi și/sau preșcolari, în cazul unităților de învățământ special.”

2. La articolul 23, alineatele (1), (6) și (11) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(1) În învățământul preuniversitar, formațiunile de studiu cuprind grupe sau clase, după cum urmează:

a) educația timpurie, nivel antepreșcolar:

(i) grupa mică cuprinde, în medie, 9 copii, dar nu mai puțin de 7 și nu mai mult de 11;

(ii) grupa mijlocie cuprinde, în medie, 14 copii, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 17

(iii) grupa mare cuprinde, în medie, 16 copii, dar nu mai puțin de 10 și nu mai mult de 22;

b) educația timpurie, nivel preșcolar: grupa cuprinde, în medie, 17 preșcolari, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 22;

c) învățământul primar: clasa cuprinde, în medie, 18 elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 24;

d) învățământul gimnazial: clasa cuprinde, în medie, 20 elevi, dar nu mai puțin de 12 și nu mai mult de 28;

e) învățământul sportiv și de artă: clasa cuprinde, în medie, 16 elevi, dar nu mai puțin de 8 și nu mai mult de 24, și poate fi constituită din maximum 4 grupe. Grupa cuprinde, în medie, 7 elevi, dar nu mai puțin de 4 și nu mai mult de 10;

f) învățământul liceal, inclusiv dual: clasa cuprinde, în medie, 23 de elevi, dar nu mai puțin de 16 și nu mai mult de 30;

g) instruirea practică și pregătirea de specialitate se desfășoară pe grupe de minimum 8 elevi și maximum 15 elevi;

h) clasele din învățământul liceal tehnologic pot fi constituite din maximum 3 grupe cu calificări diferite;

i) învățământul postliceal: clasa cuprinde, în medie, 26 de elevi, dar nu mai puțin de 20 și nu mai mult de 32;

j) învățământul special:

(i) pentru antepreșcolari cu sprijin de nivel I-II: grupa de sprijin special cuprinde, în medie, 6 copii, dar nu mai puțin de 5 și nu mai mult de 7;

(ii) pentru beneficiarii primari cu sprijin special de nivel I-II: grupa/clasa de sprijin special cuprinde în medie 7 elevi, dar nu mai puțin de 6 și nu mai mult de 8;

(iii) pentru antepreșcolari cu deficiențe grave de dezvoltare și preșcolari cu sprijin special de nivel III-IV: grupa/clasa cuprinde, în medie, 4 copii, dar nu mai puțin de 3 și nu mai mult de 5;

(iv) învățământul special pentru beneficiarii primari cu sprijin special de nivel III-IV: grupa/clasa cuprinde, în medie, 5 elevi, dar nu mai puțin de 4 și nu mai mult de 6;

k) prin excepție de la lit. j), în învățământul tehnologic special pentru elevi cu deficiențe ușoare și/sau moderate: clasa cuprinde în medie 10 elevi, dar nu mai puțin de 8 și nu mai mult de 12.

.....

(6) În situații excepționale, formațiunile de antepreșcolari, preșcolari sau de elevi pot funcționa cu cel mult 2 beneficiari sub efectivul minim și, respectiv cu cel mult 4 beneficiari peste efectivul maxim prevăzut la alin. (1), după caz, cu aprobarea DJIP/DMBIP, pe baza unei justificări din partea consiliului de administrație al unității de învățământ, care solicită exceptarea de la prevederile alin. (1).

.....

(11) În unitățile administrativ-teritoriale izolate geografic sau lingvistic ori în unitățile administrativ-teritoriale în care efectivele de elevi corespunzătoare unui anumit nivel de clasă din învățământul primar sau gimnazial sunt mai mici decât efectivele minime prevăzute de lege și nu există posibilitatea asigurării transportului școlar, se organizează clase în regim simultan, în conformitate cu prevederile metodologiei aprobate prin ordin al ministrului educației.”

3. La articolul 23, după alineatul (1) se adaugă trei noi alineate, alin. (1¹) - (1³), cu următorul cuprins:

„(1¹) În învățământul preuniversitar, altul decât cel militar/învățământul cu predare în limbile minorităților naționale/ învățământul cu predare în limba română organizat în unități administrativ-teritoriale în care o minoritate națională constituie majoritatea populației, formațiunile de studiu se constituie astfel încât pe fiecare nivel/filieră/profil numărul copiilor/elevilor să depășească valoarea medie prevăzută la alin. (1).

(1²) Prin excepție de la prevederile alin (1¹) într-o unitate de învățământ cu personalitate juridică, se poate constitui cel mult o formațiune de studiu pe nivel/filieră/ profil, cu numărul copiilor/elevilor sub valoarea medie prevăzută la alin. (1).

(1³) Prin excepție de la prevederile alin. (1), învățământul cu predare în limbile minorităților naționale, precum și învățământul cu predare în limba română organizat în unități administrativ-teritoriale în care o minoritate națională constituie majoritatea populației, se organizează și funcționează după cum urmează:

a) unități de învățământ cu personalitate juridică, cu un număr minim de antepreșcolari/preșcolari/elevi echivalent cu 60% din numărul prevăzut la art.16 alin (1)

b) formațiunile de studiu, grupe sau clase cuprind un număr de antepreșcolari/ preșcolari/elevi echivalent cu 80% din numărul stabilit la alin. (1).”

4. La art. 23, după alin. (11) se adaugă un nou alineat, alin. (11¹) si are următorul conținut.

”(11¹) În învățământul cu predare în limbile minorităților naționale, precum și învățământul cu predare în limba română organizat în unități administrativ-teritoriale în care o minoritate națională constituie majoritatea populației, în cazul unor reglementări contrare, se aplică cele mai favorabile.”

5. La articolul 83 alineatul (2), litera b) se modifică și va avea următorul cuprins:

„b) pentru transportul public rutier județean și interjudețean se asigură elevilor de nivel liceal care sunt școlarizați în altă localitate decât cea de domiciliu pentru cheltuielile de transport dus-întors, în funcție de distanța dintre localitatea de domiciliu și localitatea în care sunt școlarizați, pe durata cursurilor școlare, de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Educației și Cercetării, prin inspectoratele școlare, către operatorii de transport public, în conformitate cu hotărârea Guvernului prevăzută la alin. (1);”

6. La articolul 83 alineatul (2), după litera b) se introduc două noi litere, lit. b¹) și b²), cu următorul cuprins:

„ b¹) pentru transportul public rutier județean și interjudețean se asigură elevilor de nivel primar și gimnazial care nu pot fi școlarizați în unitatea administrativ teritorială în care își au domiciliul pentru cheltuielile de transport dus-întors, în funcție de distanța dintre localitatea de domiciliu și localitatea în care sunt școlarizați, pe durata cursurilor școlare, de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Educației și Cercetării, prin inspectoratele școlare, către operatorii de transport public, în conformitate cu hotărârea Guvernului prevăzută la alin. (1);

b²) Prin excepție de la prevederelile lit. b¹), pentru transportul public rutier județean și interjudețean, elevii de nivel primar și gimnazial înscriși la o unitate de învățământ special sau vocațională, în altă localitate decât cea de domiciliu au dreptul la cheltuielile de transport dus-întors, în funcție de distanța dintre localitatea de domiciliu și localitatea în care sunt școlarizați, pe durata cursurilor școlare, de la bugetul de stat, prin bugetul Ministerului Educației și Cercetării, prin inspectoratele școlare, către operatorii de transport public, în conformitate cu hotărârea Guvernului prevăzută la alin. (1);”

7. După articolul 108 se introduce un nou articol, art. 108¹, cu următorul cuprins:

”Art. 108¹ - (1) Elevii de la cursurile cu frecvență de zi din învățământul preuniversitar de stat obligatoriu beneficiază de burse. Metodologia-cadru de acordare a burselor și quantumul

acestora se aprobă prin hotărâre a Guvernului, inițiată de Ministerul Educației și Cercetării, la propunerea Consiliului Național pentru Finanțarea Învățământului Preuniversitar.

(2) Bursele care se acordă elevilor din sistemul de învățământ preuniversitar de stat sunt:

- a) bursă de merit;
- b) bursă socială;
- c) bursa tehnologică, pentru elevii care frecventează învățământul profesional;

(3) Prin excepție de la prevederile alin. (2), elevii din unitățile de învățământ preuniversitar particular și confesional beneficiază, de la bugetul de stat, din sume defalcate din unele venituri ale bugetului de stat, de:

a) burse sociale, dacă sunt școlarizați fără taxe;

b) burse tehnologice, pentru elevii care frecventează învățământul profesional, dacă se încadrează în specializările și condițiile stabilite prin metodologia-cadru;

(4) Elevii care beneficiază de bursă socială au dreptul la păstrarea confidențialității asupra identității, datelor cu caracter personal și informațiilor referitoare la situația de dificultate în care se află.

(5) Dreptul la bursă socială al elevilor proveniți din familii care beneficiază de venit minim de incluziune conform Legii nr. 196/2016 privind venitul minim de incluziune, cu modificările și completările ulterioare, se acordă în baza deciziei de stabilire a dreptului la ajutor de incluziune a familiei elevului. Acordarea dreptului se face în urma comunicării de către agențiile pentru plăți și inspecție socială județene, respectiv a municipiului București, a listei elevilor care frecventează învățământul cu frecvență, proveniți din familii beneficiare de ajutor de incluziune, în luna anterioară celei de raportare a listei.

(6) Bursele sociale se acordă în baza unor condiții privind venitul mediu net pe membru de familie, supus impozitării, conform hotărârii Guvernului prevăzute la alin. (1).

(7) Prin excepție de la prevederile alin. (6), în cazul elevilor cu situații medicale speciale, inclusiv al elevilor cu afecțiuni oncologice și/sau cronice școlarizați, pentru o perioadă mai mare de 4 săptămâni, în cadrul «Școlii din Spital» sau la domiciliu, al elevilor care revin după

școlarizarea din cadrul «Școlii din Spital» în unitatea de învățământ preuniversitar la care au fost înmatriculați anterior, al elevilor asupra cărora a fost instituită o măsură de protecție specială, precum și al elevilor orfani de unul sau de ambii părinți, bursa socială nu este condiționată de venitul mediu net pe membru de familie, supus impozitării.

(8) Elevii înscriși în «Școala din Spital» beneficiază de burse sociale necondiționate de venitul mediu net pe membru de familie, supus impozitării și pot beneficia și de burse de merit sau de burse tehnologice.

(9) Sumele alocate pentru bursele elevilor sunt neimpozabile și nu sunt luate în considerare la calculul venitului mediu net lunar pe membru de familie, necesar pentru obținerea venitului minim garantat, precum și pentru alte beneficii sociale.

(10) Elevii pot beneficia și de alte tipuri de burse, pe bază de contract încheiat cu operatori economici ori cu alte persoane juridice sau fizice sau acordate de autoritatea publică locală sau județeană. Acestea pot fi cumulate cu bursele provenite de la bugetul de stat.

(11) Elevii străini din învățământul preuniversitar pot beneficia de burse, potrivit prevederilor legale.

(12) Statul român poate alocă anual, prin hotărâre a Guvernului, un număr de burse pentru școlarizarea elevilor și cursanților străini, în baza unor acorduri bilaterale, a ofertei unilaterale a statului român sau la propunerea ministerelor interesate.

(13) Condițiile de școlarizare a elevilor străini, inclusiv condițiile de finanțare, se stabilesc prin hotărâre a Guvernului.

(14) Mamele minore reintegrate într-o unitate de învățământ beneficiază de o bursă lunară în cuantum de 700 de lei, pe perioada desfășurării activităților didactice, cu condiția frecventării orelor de curs.”

8. La articolul 183, după alineatul (5) se introduce un nou alineat, alin. (5¹), cu următorul cuprins:

„Art. 5¹ Începând cu data de 1 septembrie 2025, în sistemul de învățământ preuniversitar de stat, la stabilirea tarifului la plata cu ora se utilizează salariul de bază aferent cadrului didactic încadrat, având în vedere gradația de vechime în muncă, treapta de vechime în învățământ și gradul didactic corespunzător, la care se adaugă, după caz, următoarele majorări/sporuri: majorarea pentru predare simultană, indemnizația pentru învățământ special sau spor pentru activitatea de predare în sistemul penitenciar, indemnizație pentru zone izolate, spor de handicap și sporul pentru suprasolicitare neuropsihică, raportat la numărul mediu lunar de ore lucrătoare, stabilit anual prin hotărâre a Guvernului inițiată de Ministerul Muncii, Familiei, Tineretului și Solidarității Sociale.”

9. La articolul 190, alineatul (6) se modifică și va avea următorul cuprins:

„(6) Personalul didactic repartizat cu statut de cadru didactic titular în unități de învățământ aflate în zone din mediul rural, defavorizate sau izolate, stabilite, cu consultarea partenerilor de dialog social, prin ordin al ministrului educației și cercetării, beneficiază de o primă de instalare neimpozabilă egală cu 1 salariu minim brut pe țară cu obligația ca, pentru o perioadă de 5 ani școlari, să rămână titular în unitatea de învățământ respectivă. Prima se asigură din bugetul Ministerului Educației și Cercetării și se acordă o singură dată, indiferent de numărul de repartizări/transferuri/pretransferuri.”

10. La articolul 207, alineatele (2) și (3) se modifică și vor avea următorul cuprins:

„(2) Suplimentar față de activitățile prevăzute la alin. (1), după obținerea gradului didactic I, personalul didactic de predare poate avea activități extradidactice și activități pentru crearea și funcționarea cluburilor, cercurilor ȘTIAM, care încurajează cercetarea/înovarea. Suplimentar, după obținerea titlului de profesor emerit, personalul didactic de predare poate desfășura activități de stimulare a excelenței didactice, de diseminare și schimb de bune practici pedagogice cu alte cadre didactice de la nivelul sistemului de învățământ, precum și

activități de formare a mentorilor. Condițiile de participare a cadrelor didactice la organizarea și funcționarea cluburilor și cercurilor ȘTIAM se stabilesc prin metodologie aprobată prin ordin al ministrului educației.

(3) Activitățile prevăzute la alin. (1) și (2), care corespund profilului profesional, specializării și aptitudinilor persoanei care ocupă postul didactic respectiv, sunt prevăzute în fișa postului, fiind complementare normei didactice de predare. Timpul aferent activităților prevăzute la alin (1) lit. b)- f) poate fi redus cu 2 ore/săptămână, fără afectarea drepturilor salariale, pentru cadrele didactice cu o vechime în învățământ de peste 25 de ani de activitate și gradul didactic 1 precum și pentru cadrele didactice care au dovedit performanță educațională, în conformitate cu prevederile unei metodologii aprobată prin ordin al ministrului educației și cercetării. Aceasta se aprobă în consiliul de administrație, se revizuieste anual și constituie anexă la contractul individual de muncă.”

11. La articolul 207, alineatele (7) și (11)-(13) se abrogă.

Art. LIV - Legea învățământului superior nr. 199/2023, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 614 din 5 iulie 2023, cu modificările și completările ulterioare, se modifică după cum urmează:

1. La articolul 63, alineatul (5) va avea următorul cuprins:

„(5) Granturile aferente studiilor universitare de doctorat includ cuantumul burselor individuale pentru doctoratul științific/profesional organizat la forma de învățământ cu frecvență și nu includ cuantumul burselor individuale pentru doctoratul științific/profesional organizat la forma de învățământ cu frecvență redusă. Bursele individuale acordate studenților - doctoranzi înmatriculați la programele de studii universitare de doctorat, organizate cu finanțare de la bugetul de stat la forma de învățământ cu frecvență, se acordă pe toată durata anului calendaristic.”

2. La articolul 107, alineatul (3) va avea următorul cuprins:

„(3) Quantumul unei burse acordate de la bugetul de stat studenților înmatriculați pe locurile finanțate de la bugetul de stat la programele de studii universitare de licență didactică cu dublă specializare sau masterat didactic este egal cu salariul minim net pe economie. Criteriile generale de acordare a burselor de la bugetul de stat se stabilesc prin ordin al ministrului educației și cercetării și se acordă pe perioada desfășurării activităților didactice, prin care se înțelege cursuri, seminare, laboratoare, proiecte, activități practice, sesiuni de examene, conform graficului activităților. ”

3. La articolul 129, alineatul (8) se abrogă.

4. La articolul 149 alineatul (25), litera a) se abrogă.

5. La articolul 150, alineatul (8) va avea următorul cuprins:

„(8) Bursele românilor de pretutindeni se acordă pe perioada desfășurării activităților didactice, prin care se înțelege cursuri, seminare, laboratoare, proiecte, activități practice, sesiuni de examene, conform graficului activităților.”

6. La articolul 211, alineatul (15) va avea următorul cuprins:

„(15) Norma didactică nu poate depăși 18 ore convenționale pe săptămână.”

Art. LV - Articolul 108¹ din Legea nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare intră în vigoare la data de 1 septembrie 2025, data la care se abrogă art. 108 din același act normativ.

Art. LVI - Pentru punerea în aplicare a dispozițiilor art. 16 alin. (1) din Legea nr.198/2023, cu modificările și completările ulterioare, în termen de 15 zile de la intrarea în

vigoare a prezentei legi, Ministerul Educației și Cercetării emite ordinul privind reorganizarea rețelei școlare.

Art. LVII - Termenul de intrare în vigoare a dispozițiilor art. 229 alin (14) din Legea nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, prevăzut la art.248 alin. (11) din aceeași lege, se prorogă până la începutul anului școlar 2026-2027 .

Art. LVIII - Prin derogare de la prevederile art. 207 alin. (4) lit. c)-h) din Legea nr. 198/2023, cu modificările și completările, începând cu anul școlar 2025-2026, până la începutul anului școlar 2029-2030, norma didactică de predare-învățare-evaluare, de instruire practică și de evaluare curentă a antepreșcolarilor/preșcolarilor și a elevilor în clasă, în care pot fi incluse și activități de pregătire pentru evaluări/examene naționale și/sau pentru obținerea performanței educaționale, precum și cele de învățare remedială, reprezintă numărul de ore corespunzător activităților prevăzute la alin. (1) lit. a) și se stabilește după cum urmează:

- a) un post de învățător/învățătoare ori de profesor pentru învățământul primar pentru fiecare clasă din învățământul primar sau pentru clase simultane din cadrul acestuia, unde nu se pot constitui clase separate. În atribuțiile postului se includ obligatoriu 2 ore/săptămână de pregătire remedială;
- b) 20 ore pe săptămână pentru profesorii din învățământul gimnazial, liceal și postliceal, pentru profesorii din unitățile și clasele cu program integrat și suplimentar de artă și sportiv, precum și din unitățile de educație extrașcolară, care au dobândit cel puțin licențierea în cariera didactică;
- c) 18 ore pe săptămână pentru profesorii din învățământul preuniversitar care au dobândit gradul didactic I sau titlul de profesor emerit și care desfășoară activitate de mentorat;
- d) 26 de ore pe săptămână pentru profesorii de instruire practică și maistrii-instrucători, pentru cei care au dobândit cel puțin licențierea în cariera didactică;

e) 22 de ore pe săptămână pentru profesorii de instruire practică și maiștrii-instructori, pentru cei care au dobândit cel puțin gradul didactic I și care desfășoară activitate de mentorat;

f) pentru personalul didactic de predare din învățământul special, norma didactică se stabilește astfel: învățători, profesori la predare, profesori care efectuează terapiile specifice - 18 ore pe săptămână; învățător-educator, institutor-educator, profesor-educator, profesor preparator (nevăzător), maestru-instructor și profesor pentru instruire practică - 22 de ore pe săptămână;

Art. LIX - Prin derogare de la prevederile art. 208 alin. (11) din Legea nr. 198/2023, cu modificările și completările ulterioare, pentru anul școlar 2025-2026, la nivelul sistemului național de învățământ preuniversitar de stat, personalul didactic de conducere, de îndrumare și control poate fi degrevat de norma didactică de predare, după cum urmează:

- a) personalul didactic de conducere al unităților de educație extrașcolară, casele corpului didactic, centrele județene de resurse și asistență educațională/Centrul Municipiului București de Resurse și Asistență Educațională și centrele de excelență, cu până la 30% din norma didactică de predare-învățare-evaluare, în conformitate cu prevederile normelor metodologice aprobate prin hotărâre a guvernului, inițiată de Ministerul Educației și Cercetării în termen de 30 de zile de la intrarea în vigoare a prezentei ordonanțe de urgență.
- b) personalul didactic de conducere din unitățile de învățământ preuniversitar, personalul didactic de conducere, de îndrumare și control din inspectoratele școlare județene/Inspectoratul Școlar al Municipiului București, cu până la 50% din norma didactică de predare-învățare-evaluare, în conformitate cu prevederile normelor metodologice aprobate prin hotărâre a guvernului prevăzută la lit. a)
- c) parțial, pentru persoanele desemnate de federațiile sindicale reprezentative la nivel de sector de negociere colectivă învățământ preuniversitar, ca urmare a participării acestora la procesul de monitorizare și evaluare a calității sistemului de învățământ. Numărul persoanelor

desemnate de federațiile sindicale reprezentative la nivel de sector de negociere colectivă învățământ preuniversitar, degrevate de norma didactică, precum și atribuțiile acestora se stabilesc în hotărârea de guvern prevăzută la lit a).

(2) Personalul didactic degrevat așa cum este prevăzut la alin (1) nu poate desfășura activități didactice de predare remunerate prin plata cu ora sau cumul.

(3) Prin excepție de la prevederile alin (2), se poate aproba efectuarea de activități în regim de plata cu ora, în unități de învățământ preuniversitar din zone izolate, cu aprobarea consiliului de administrație al inspectoratului școlar județean.

Art. LX - Prin derogare de la prevederile art. 149 alin. (21) și alin. (22) din Legea nr. 199/2023, cu modificările și completările ulterioare, începând cu data de 1 august 2025 și până la începutul anului universitar 2028-2029, valoarea costului standard pentru fondul de burse și protecție socială în lei/lună/student este echivalentul a 10% din salariul de bază minim net pe țară garantat în plată. Costul standard pentru constituirea fondului de burse și protecție socială a studenților se alocă pe perioada desfășurării activităților didactice prin care se înțelege cursuri, seminare, laboratoare, proiecte, activități practice, sesiuni de examene, conform graficului activităților, doar pentru studenții de la învățământul cu frecvență înmatriculați pe locurile finanțate de la bugetul de stat.

Art. LXI – Pentru proiectele pentru care se acordă majorarea prevăzută la art.16 alin.(1) din Legea nr.153/2017, cu modificările și completările ulterioare, al căror termen de realizare este depășit la data intrării în vigoare a prezentei legi, majorarea salarială nu se acordă începând cu această dată.

Art. LXII - Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 77/2009 privind organizarea și exploatarea jocurilor de noroc, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 439

